

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2023.5.26>

ORGANIZACYJNE I TAKTYCZNE ZASADY PRZESŁUCHANIA W POSTĘPOWANIU PRZYGOTOWAWCZYM NA ROZPRAWIE SĄDOWEJ PRZEZ SĘDZIEGO ŚLEDZCZEGO

Svetlana Grechana

*kandydat na uzyskanie stopnia naukowego doktora filizofii
Naukowo-Badawczego Instytutu Prawa Publicznego (Kijów, Ukraina)
ORCID ID: 0000-0002-0951-8473
svitlana_hrechana@ukr.net*

Adnotacja. Artykuł przedstawia organizacyjne i taktyczne zasady przesłuchania osoby w postępowaniu przygotowawczym na rozprawie sądowej przez sędziego śledczego, kierując się zasadą „od ogółu do szczegółu”. Oznacza to, że po pierwsze, po rozważeniu ogólnych zasad taktyki kryminalistycznej, autor formułuje taktykę tej czynności dochodzeniowej (poszukiwawczej); po drugie, po podkreśleniu organizacyjnych i taktycznych zasad przygotowania do tej czynności dochodzeniowej (poszukiwawczej), autor ujawnia jej etap roboczy, specyfikę rejestracji i oceny wyników uzyskanych w postępowaniu karnym. Autor podkreśla specyfikę prowadzenia czynności dochodzeniowej (poszukiwawczej) uregulowanych w art. 225 Kodeksu Postępowania Karnego Ukrainy. Są one określone przez przedmiot procesowego i taktycznego oddziaływania – świadka, pokrzywdzonego i osobę, w stosunku do której uprawniony organ podjął decyzję o wymianie na jeńca wojennego. Szczególnym podmiotem realizującym zadania procesowo-taktyczne jest także sędzia śledczy. Zwraca się również uwagę na kluczowy etap taktyki czynności dochodzeniowej (poszukiwawczej) – jej bezpośrednie prowadzenie, gdzie rozwiązywane są główne zadania organizacyjno-taktyczne. Przesłuchując osobę w postępowaniu przygotowawczym na rozprawie sądowej, sędzia śledczy wdraża różne techniki taktyczne w zależności od sytuacji, która rozwija się w trakcie postępowania karnego, biorąc pod uwagę psychologiczny mechanizm ich realizacji.

Słowa kluczowe: taktyka, technika taktyczna, czynność dochodzeniowa (poszukiwawcza), przygotowanie, przeprowadzenie, nagranie, ocena, dowód.

ORGANIZATIONAL AND TACTICAL PRINCIPLES OF INTERROGATION OF A PERSON DURING A PRE-TRIAL INVESTIGATION IN A COURT SESSION BY AN INVESTIGATING JUDGE

Svetlana Grechana

*Applicant of the scientific degree of Doctor of Philosophy
Research Institute of Public Law (Kyiv, Ukraine)
ORCID ID: 0000-0002-0951-8473
svitlana_hrechana@ukr.net*

Abstract. The article reveals the organizational and tactical principles of questioning a person during a pre-trial investigation in a court session by an investigating judge, guided by the principle "from the general to the individual". That is, firstly, after considering the general principles of forensic tactics, the tactics of this investigative (search) action were formed; secondly, having highlighted the organizational and tactical principles of preparation for this investigative (search) action, its working stage, features of recording and evaluation of the obtained results in criminal proceedings were revealed. Emphasis is placed on the specifics of investigative (search) action, regulated by Art. 225 of the CCP of Ukraine. They are determined by the object of procedural and tactical influence - this is a witness, a victim, as well as a person in respect of whom an authorized body made a decision to exchange as a prisoner of war. The subject that implements procedural and tactical tasks is also special - this is the investigating judge. Attention is also drawn to the key stage of the tactics of the investigative (search) action - its direct implementation, at which the main organizational and tactical tasks are solved. When interrogating a person during a pre-trial investigation in a court session, the investigating judge implements various tactical techniques depending on the situation that develops during the criminal proceedings, taking into account the psychological mechanism of their implementation.

Key words: tactics, tactical technique, investigative (research) action, preparation, implementation, fixation, assessment, proof.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ТАКТИЧНІ ЗАСАДИ ДОПИТУ ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ В СУДОВОМУ ЗАСІДАННІ СЛІДЧИМ СУДДЕЮ

Світлана Гречана

*здобувач наукового ступеня доктора філософії
Науково-дослідного інституту публічного права (Київ, Україна)
ORCID ID: 0000-0002-0951-8473
svitlana_hrechana@ukr.net*

Анотація. У статті розкрито організаційно-тактичні засади допиту особи під час досудового розслідування в судовому засіданні слідчим суддею, керуючись за принципом «від загального – до окремого». Тобто, по перше,

розглянувши загальні засади криміналістичної тактики – сформовано тактику даної слідчої (розшукової) дії; по друге, висвітливши організаційно-тактичні засади підготовки до проведення даної слідчої (розшукової) дії, розкрито її робочу стадію, особливості фіксації та оцінки отриманих результатів у кримінальному провадженні. Наголошено на особливостях проведення слідчої (розшукової) дії, регламентованої ст. 225 КПК України. Вони визначаються об'єктом процесуального і тактичного впливу – це свідок, потерпілий, а також особа, стосовно якої уповноваженим органом прийнято рішення про обмін як військовополоненого. Особливим є і суб'єкт, який реалізує процесуальні й тактичні завдання – це слідчий суддя. Звернено увагу і на ключову стадію тактики слідчої (розшукової) дії – її безпосереднє проведення, на якій вирішуються основні організаційно-тактичні завдання. Під час допиту особи під час досудового розслідування в судовому засіданні, слідчий суддя реалізує різні тактичні прийоми залежно від ситуації, яка складається під час кримінального провадження, враховуючи психологічний механізм їх реалізації.

Ключові слова: тактика, тактичний прийом, слідча (розшукова) дія, підготовка, проведення, фіксація, оцінка, доказування.

Вступ. Важливим є розгляд організаційно-тактичних засад допиту особи під час досудового розслідування в судовому засіданні слідчим суддею за принципом «від загального – до окремого», тобто, по перше, розглянувши загальні засади криміналістичної тактики – сформуємо тактику даної слідчої (розшукової) дії; по друге, розпочавши розгляд організаційно-тактичних засад підготовки до проведення даної слідчої (розшукової) дії – підсумуємо висвітленням особливостей фіксації та оцінки отриманих результатів у кримінальному провадженні.

Мета і завдання дослідження. Предметом нашого дослідження є визначення організаційно-тактичних засад проведення слідчої (розшукової) дії, регламентованої ст. 225 КПК України – «допит під час досудового розслідування в судовому засіданні слідчим суддею». Особливим є об'єкт процесуального та тактичного впливу – це свідок, потерпілий, а також особа, стосовно якої уповноваженим органом прийнято рішення про обмін як військовополоненого. Особливим є і суб'єкт, який реалізує процесуальні й тактичні завдання – це слідчий суддя. Висвітлення даного предмету дослідження і складає мету і завдання запропонованої наукової статті.

Виклад основного матеріалу дослідження. Слідчий суддя обирає тактику допиту залежно від таких чинників: а) ситуації допиту (первинний чи повторний; конфліктна чи безконфліктна; наявність психологічного контакту); б) характеристики допитуваного: процесуального положення допитуваного і його зацікавленості в досягненні цілей кримінального провадження; психологічної характеристики; індивідуальних рис особи відповідно до медичних, особистих, психологічних особливостей допитуваного (вік (особа похилого віку чи малолітня), стан здоров'я (наявність тяжкої хвороби), життєві обставини (виїзд на постійне місце проживання за кордон, участь у бойових діях з подолання збройної агресії російської федерації, наявність стану стресу, рівень правової поінформованості особи та ін.); в) характеристики зібраної інформації у кримінальному провадженні відповідно до змісту клопотання слідчого, погодженого з прокурором.

Підготовка до проведення допиту слідчим суддею включає в себе три основних елементи: а) організаційний; б) змістовний; в) тактичний (Пясковський, Черноус, Самодін, 2020: 492).

Власне організаційні аспекти допиту повинні включати в себе створення умов для вирішення тактичних завдань слідчої (розшукової) дії. Наприклад, особливої актуальності набуває вирішення цього завдання за умов допиту тяжко хворої особи під час досудового розслідування, коли може бути проведено виїзне судове засідання (ч. 2 ст. 225 КПК України). За таких умов, слідчому, під час підготовки відповідного клопотання, варто максимально обґрунтувати стан здоров'я особи як тяжкохворої, що унеможливило її особисту присутність під час кримінального провадження.

З даного приводу слід зауважити, що підготовка до проведення даної слідчої (розшукової) дії має комплексний характер, передбачає вирішення низки організаційно-тактичних завдань, складається із кількох етапів.

Так, підготовка до допиту під час досудового розслідування в судовому засіданні у порядку ст. 225 КПК України, розпочинається із такого етапу як формування слідчим правової підстави для розгляду слідчим суддею питання щодо проведення даної слідчої (розшукової) дії у вигляді відповідного клопотання, його погодження прокурором. Під час підготовки клопотання варто приділити увагу обґрунтуванню виняткових випадків, пов'язаних із необхідністю отримання показань під час досудового розслідування, якщо існує небезпека для життя і здоров'я особи, її тяжка хвороба, наявні інші обставини, що можуть унеможливити її допит в суді або вплинути на повноту чи достовірність показань особи. Слідчий порушує питання, обґрунтовує, погоджує з прокурором і клопоче про проведення даної слідчої (розшукової) дії слідчим суддею.

У клопотанні слід зазначити: короткий виклад обставин кримінального правопорушення, у зв'язку з яким воно подається; правову кваліфікацію кримінального правопорушення із зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність; виклад обставин, якими обґрунтовуються доводи клопотання; особу, яку необхідно допитати, та її процесуальний статус. Якщо заявляється клопотання про одночасний допит двох чи більше вже допитаних осіб, то слід зазначити цих осіб, їх процесуальний статус та вказати, у чому саме, на думку особи, що подає клопотання, виявляються розбіжності в їхніх показаннях. До клопотання також можуть бути додані копії матеріалів, якими обґрунтовуються доводи клопотання (довідка лікаря про тяжку хворобу, відомості, що вказують на небезпеку для життя чи здоров'я свідка чи потерпілого тощо). Клопотання про проведення допиту в судовому засіданні під час досудового розслідування подається однією із сторін кримінального провадження слідчому судді місцевого суду, у межах територіальної юрисдикції якого здійснюється досудове розслідування. Відповідно до вимог закону клопотання, що подається до суду і може бути предметом розгляду слідчим суддею, підлягає обов'язковій реєстрації в автоматизованій системі документообігу суду, що здійснюється працівниками апарату відповідного суду

в день його надходження. Визначення слідчого судді для конкретного судового провадження здійснюється автоматизованою системою документообігу суду в порядку, передбаченому положеннями ст. 35 КПК України (Юхно, Аюпова, Балац, Бондаренко, Глобенко, 2020: 357).

Складне завдання постає у зв'язку із необхідністю слідчого обґрунтувати таку підставу допиту особи під час досудового розслідування в судовому засіданні як «обставини що можуть ... вплинути на повноту чи достовірність показань» (ч. 1 ст. 225 КПК України) (Кримінальний процесуальний кодекс України, 2012). Адже таке поняття є оціночним, залежить від індивідуальних особливостей допитуваної особи, характеристики розслідуваного кримінального правопорушення, підлягає оцінці у кожному конкретному випадку.

Аналіз судових рішень засвідчив необхідність формування узагальнених критеріїв для оцінки підстав проведення допиту особи під час досудового розслідування в судовому засіданні слідчим суддею, визначення «виняткових випадків, пов'язаних із необхідністю отримання показань під час досудового розслідування, якщо через існування небезпеки для життя і здоров'я особи, її тяжкої хвороби, наявності інших обставин, що можуть унеможливити її допит в суді або вплинути на повноту чи достовірність показань» (ч. 1 ст. 225 КПК України), їх тлумачення у науковій та навчально-методичній літературі, з метою узгодження правозастосовної практики.

Під час підготовки до допиту особи під час досудового розслідування в судовому засіданні слідчим суддею повинні бути повідомлені всі учасники даної слідчої (розшукової) дії. Однак, неприбуття сторони, що була належним чином повідомлена про місце та час проведення судового засідання, для участі в допиті особи за клопотанням протилежної сторони не перешкоджає проведенню такого допиту в судовому засіданні. Допит особи може бути також проведений за відсутності сторони захисту, якщо на момент його проведення жодній особі не повідомлено про підозру у цьому кримінальному провадженні (ч. 1 ст. 225 КПК України) (Кримінальний процесуальний кодекс України, 2012).

Згідно ч. 2 ст. 225 КПК України, для допиту тяжко хворої особи під час досудового розслідування може бути проведено виїзне судове засідання, й організація такої форми проведення слідчої (розшукової) дії вимагає ряд додаткових процесуальних, організаційних, технічних й тактичних заходів та засобів задля реалізації поставлених завдань.

Слід розуміти, що підготовка до проведення будь-якої слідчої (розшукової) дії – і є запорукою її успішного проведення. Забезпечення процесуальних прав та обов'язків допитуваного теж розпочинається на підготовчій стадії. Готуються пам'ятки про процесуальні права та обов'язки учасників кримінального провадження, на початку проведення слідчої (розшукової) дії допитуваному вручається даний документ, відбувається його ознайомлення з відповідними правами та обов'язками. Слід перевірити посвідчуючі особу документи.

Тобто, стадія підготовки до проведення допиту особи у порядку 225 КПК України може бути розглянута відповідно до трьох етапів: 1) підготовка слідчим клопотання погодженого з прокурором про проведення допиту у порядку ст. 225 КПК України; 2) розгляд у судовому засіданні клопотання слідчого погодженого з прокурором, оцінка обґрунтування виняткових обставин, визначених ч. 1 ст. 225 КПК України та прийняття слідчим суддею рішення про задоволення клопотання; 3) безпосередньо підготовка слідчого судді до проведення допиту у судовому засіданні особи (вивчення особи допитуваного, матеріалів кримінального провадження, визначення учасників даної слідчої (розшукової) дії та забезпечення їх участі та ін.). На кожному із етапів вирішуються організаційно-тактичні завдання, спрямовані на підвищення ефективності слідчої (розшукової) дії.

Ключова стадія тактики слідчої (розшукової) дії – це безпосереднє проведення. Характеризуючи організаційно-тактичні засади проведення допиту особи під час досудового розслідування в судовому засіданні, варто враховувати особливості реалізації даної дії особливим суб'єктом – слідчим суддею. Власне проведення допиту у судовому засіданні в місці розташування суду або перебування хворої особи в присутності сторін кримінального провадження відбувається з дотриманням правил проведення допиту під час судового розгляду (ч. 1 ст. 225 КПК України). Результати допиту особи під час досудового розслідування в судовому засіданні слідчим суддею використовуються у процесі доказування, зокрема – під час судового розгляду.

Такі положення відображені й за змістом ухвал слідчих суддів. Наприклад, згідно ухвали слідчого судді Шевченківського районного суду м. Запоріжжя від 31 жовтня 2019 року про допит свідка під час досудового розслідування в судовому засіданні, слідчий суддя, задовольнивши клопотання слідчого погоджене з прокурором, підкреслив, що «допит провести у відкритому судовому засіданні в присутності сторін кримінального провадження з дотриманням правил проведення допиту під час судового розгляду» (Ухвала слідчого судді Шевченківського районного суду м. Запоріжжя, 2019).

Тому слід додати, що положення ст. 352, ст. 353 КПК України та ін. повинні бути враховані під час безпосереднього проведення допиту у порядку ст. 225 КПК України.

Так, щодо допиту свідка, згідно ст. 352 КПК України: перед допитом свідка слідчий суддя встановлює відомості про його особу та з'ясовує стосунки свідка з підозрюваним і потерпілим; слідчий суддя з'ясовує чи отримав свідок пам'ятку про права та обов'язки свідка, чи зрозумілі вони йому, і в разі необхідності роз'яснює їх, а також з'ясовує, чи не відмовляється він з підстав, встановлених КПК України, від давання показань, і попереджає його про кримінальну відповідальність за відмову від давання показань та завідомо неправдиві показання. Якщо перешкод для допиту свідка не встановлено, головуєчий у судовому засіданні приводить його до присяги (ч. 2 ст. 352 КПК України). Відбувається власне допит свідка у судовому засіданні згідно ст. 352 КПК України. Допит потерпілого відбувається із врахуванням ст. 353 КПК України.

В основі тактики допиту як у теоретичному, так і діяльнісному аспектах – є тактичний прийом. Вчені у своїх публікаціях порушують питання про визначення кола суб'єктів застосування тактичних прийомів (Чорноус, 2020). Адже змістом ряду наукових праць переважно мова йде про слідчого. Слід прислухатися до думки В.Ю. Шепітька про те, що у змагальному кримінальному процесі суб'єктом використання криміналістичних знань може бути не лише слідчий, а й сторони кримінального провадження, інші суб'єкти, що наділені відповідними повноваженнями (наприклад, процесуальний керівник, детектив, слідчий суддя та ін.), а також суд (Шепітько, 2017: 9).

Отже, виконуючи свої обов'язки, для досягнення поставлених завдань, слідчий суддя реалізує тактичні прийоми згідно ситуації, яка склалася під час кримінального провадження.

Допитуючи особу під час досудового розслідування в судовому засіданні у порядку ст. 225 КПК України, слідчий суддя повинен враховувати, що дана особа перебуває у складному життєвому, психологічному чи іншому особливому стані, у тому числі спровокованим вчиненням кримінального правопорушення. Так, опитані практичні працівники (92,8% опитаних слідчих та 96,1% опитаних слідчих суддів) підкреслили, що всі охарактеризовані вище суб'єкти: свідок, потерпілий, а також особа, стосовно якої уповноваженим органом прийнято рішення про обмін як військовополоненого, які можуть допитуватися слідчим суддею під час досудового розслідування в судовому засіданні, характеризуються з психологічного аспекту як особи, які перебувають у вразливому стані, й тактика спілкування з ними потребує особливого, психологічного виваженого підходу.

Звернемо увагу на організаційно-тактичні особливості тактики допиту свідка та потерпілого за даних умов. Адже, як засвідчило вивчення емпіричних джерел, на практиці у порядку ст. 225 КПК України переважно відбувається саме допит свідка та потерпілого.

Передусім, допит будується поетапно: попереднє вивчення та аналіз обставин кримінального правопорушення, і безпосередньо – обставин, які унеможливають участь особи під час судового розгляду, що відображено за змістом клопотання слідчого та відповідних підтверджуючих документів, доданих до нього; психологічна підготовка слідчого судді до допиту; виконання процедури допиту (пропозиція розповісти все відоме по справі, постановка різного виду запитань, застосування тактичних прийомів); фіксація ходу та результатів допиту; аналіз та оцінка результатів допиту.

Успіх тактики допиту залежить від вірно налагодженої системи заходів щодо встановлення психологічного контакту. Мова йде про те, що маючи намір здійснити який-небудь захід, реалізувати тактичний прийом, слідчий суддя повинен попередньо оцінити, до яких наслідків це може призвести, щоб визначити коло застосовуваного інструментарію.

Завдання стадії фіксації ходу та результатів – максимально повно та вірно відобразити увесь зміст слідчої (розшукової) дії та отримані результати. Організаційно-тактичні заходи направлені на вибір або створення умов, що забезпечують ефективне застосування засобів та прийомів фіксації доказової інформації.

Важливо, що серед загальних засад кримінального провадження визначена така як «гласність і відкритість судового провадження та його повне фіксування технічними засобами» (п. 20 ч. 1 ст. 7 КПК України) (Кримінальний процесуальний кодекс України, 2012).

Під час судового розгляду та у випадках, передбачених КПК України, під час досудового розслідування забезпечується повне фіксування судового засідання та процесуальних дій за допомогою звуко- та відеозаписувальних технічних засобів. Офіційним записом судового засідання є лише технічний запис, здійснений судом у порядку, передбаченому цим Кодексом (ч. 5 ст. 27 КПК України) (Кримінальний процесуальний кодекс України, 2012).

Як відомо, фіксація доказової інформації має декілька форм: вербальна (словесна), графічна, предметна, наочно-образна. Згідно ст. 103 КПК України, слідчі (розшукові) дії під час кримінального провадження можуть фіксуватися: 1) у протоколі; 2) на носії інформації, на якому за допомогою технічних засобів зафіксовані процесуальні дії; 3) у журналі судового засідання.

Власне обов'язок процесуального оформлення проведення допиту особи під час досудового розслідування в судовому засіданні слідчим суддею законодавцем покладений на секретаря судового засідання. Проведення такого допиту фіксується у журналі судового засідання.

Відповідно до ст. 343 КПК України секретар судового засідання після відкриття слідчим суддею засідання повідомляє присутніх про здійснення повного фіксування судового засідання, а також про умови його фіксування. Відповідно до ч. 5 ст. 27 КПК України повне фіксування судового засідання забезпечується за допомогою звукозаписувального технічного засобу (Кримінальний процесуальний кодекс України, 2012).

Стаття 107 КПК України веде мову про застосування технічних засобів фіксування кримінального провадження. Так, рішення про фіксацію процесуальної дії за допомогою технічних засобів під час досудового розслідування приймає особа, яка проводить відповідну процесуальну дію. За клопотанням учасників процесуальної дії застосування технічних засобів фіксування є обов'язковим (ч. 1 ст. 107 КПК України) (Кримінальний процесуальний кодекс України, 2012).

Детально порядок фіксування та процесуального оформлення судового засідання та ходу й результатів допиту під час досудового розслідування в судовому засіданні слідчим суддею регламентований за змістом Інструкції щодо роботи з технічними засобами фіксування судового засідання, затвердженої наказом Державної судової адміністрації України від 6 червня 2022 року №156 (Інструкція щодо роботи з технічними засобами фіксування судового засідання, затвердженої наказом Державної судової адміністрації України, 2022).

Згідно п. 6-7 вказаної Інструкції щодо роботи з технічними засобами фіксування судового засідання 2022 року №1566, фіксування судового засідання здійснюється за допомогою наявних в судах технічних засобів відео- та (або) звукозапису з використанням підсистеми відеоконференцзв'язку Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи. Судом забезпечується фіксування перебігу всіх судових засідань, крім випадків, передбачених процесуальним законодавством. У випадку проведення судового засідання в режимі відеоконференції, фіксування перебігу такого судового засідання здійснюється шляхом відео- та звукозапису. Відеозапис судового засідання передбачає одночасне здійснення звукозапису цього судового засідання (Інструкція щодо роботи з технічними засобами фіксування судового засідання, затвердженої наказом Державної судової адміністрації України, 2020).

Процес фіксації перебігу та результатів допиту за ст. 225 КПК України є досить складним, характеризується, як відзначають вчені, з процесуального та криміналістичного аспектів. Відповідно до вимог КПК України, обов'язковим є дотримання процесуальної форми фіксації доказової інформації, засвідчення отриманих результатів. Криміналістичний аспект фіксації має змістовний характер, основна увага спрямовується на фіксацію послідовності дій учасників слідчої (розшукової) дії, вилучення слідчої інформації, застосування засобів криміналістичної техніки (Пясковський, Черноус, Самодін, 2020: 382). Тобто, процесуальний аспект спрямований на неухильне дотримання процесуальної форми, а криміналістичний – її змістове наповнення, отримання повних і достовірних показань особи у кримінальному провадженні. Поєднання процесуальних і криміналістичних вимог забезпечує ефективне проведення даної слідчої (розшукової) дії.

Оцінка отриманих результатів та встановлення їх місця і значення в системі доказової інформації у даному кримінальному провадженні – заключна стадія слідчої (розшукової) дії – а саме, допиту особи під час досудового розслідування в судовому засіданні слідчим суддею. Аналіз проведеної роботи та отриманих результатів необхідний як для перевірки достовірності доказової інформації, так і для вирішення питання про її доказову силу та шляхи подальшого використання. На цій стадії виявляють допущені під час проведення слідчих (розшукових) дій помилки, їх наслідки, вирішується питання про доцільність (або недоцільність) повторного проведення даної дії. Оцінці підлягає і процесуальний документ, додатки до нього, в якому відображені хід та результати проведеної дії, з точки зору його об'єктивності, повноти, логічності та послідовності викладення, чіткості та ясності формулювань, наявності потрібних реквізитів. Вищевикладене відображає структурно-системний підхід до визначення тактики слідчої (розшукової) дії (Пясковський, Черноус, Самодін, 2020: 379).

Ця стадія є важливою, адже як зазначено у КПК України, при ухваленні судового рішення за результатами судового розгляду кримінального провадження суд може не врахувати докази, отримані в порядку, передбаченому цією статтею, лише навівши мотиви такого рішення. Суд під час судового розгляду має право допитати особу, яка допитувалася відповідно до правил ст. 225 КПК України, зокрема у випадках, якщо такий допит проведений за відсутності сторони захисту або якщо є необхідність уточнення показань чи отримання показань щодо обставин, які не були з'ясовані в результаті допиту під час досудового розслідування (ч. 3-5 ст. 225 КПК України).

Оцінка отриманих показань допитаних осіб відбувається задля формування надійної доказової бази й виявлення нових джерел доказів для реалізації завдань кримінального провадження. Ось чому стадія оцінки принципово важлива при формуванні тактики слідчої (розшукової) дії, адже вона напряму пов'язана із реалізацією доказування у кримінальному провадженні.

Висновки. Підготовка до проведення допиту особи під час досудового розслідування в судовому засіданні слідчим суддею має комплексний характер, передбачає вирішення низки організаційно-тактичних завдань. Власне тактика кожної слідчої (розшукової) дії представляє собою певну систему (складається із стадій). Зокрема: а) підготовка до проведення слідчої (розшукової) дії; б) безпосереднє проведення; в) фіксація ходу і результатів; г) оцінка отриманих результатів та встановлення їх місця і значення в системі доказової інформації у кримінальному провадженні. Тактика допиту особи під час досудового розслідування в судовому засіданні слідчим суддею має низку організаційно-тактичних особливостей.

Сформовано систему організаційно-тактичних заходів підготовки до проведення допиту під час досудового розслідування в судовому засіданні у порядку ст. 225 КПК України.

Підготовка до допиту під час досудового розслідування в судовому засіданні у порядку ст. 225 КПК України, розпочинається із такого етапу як обґрунтування слідчим правової підстави для розгляду слідчим суддею питання щодо проведення даної слідчої (розшукової) дії у вигляді відповідного клопотання, його погодження прокурором. Під час підготовки клопотання варто приділити увагу обґрунтуванню виняткових випадків, пов'язаних із необхідністю отримання показань під час досудового розслідування, якщо через існує небезпека для життя і здоров'я особи, її тяжка хвороба, наявні інші обставини, що можуть унеможливити її допит в суді або можуть вплинути на повноту чи достовірність показань. Слідчий порушує питання, обґрунтовує, погоджує з прокурором і клопоче про проведення даної слідчої (розшукової) дії слідчим суддею.

Характеризуючи організаційно-тактичні засади проведення допиту особи під час досудового розслідування в судовому засіданні наголошено на реалізації даної дії особливим суб'єктом – слідчим суддею. Власне проведення допиту у судовому засіданні в місці розташування суду або перебування хворої особи в присутності сторін кримінального провадження відбувається з дотриманням правил проведення допиту під час судового розгляду (ч. 1 ст. 225 КПК України). Результати допиту особи під час досудового розслідування в судовому засіданні слідчим суддею використовуються у процесі доказування, зокрема – під час судового розгляду.

Фіксація допиту під час досудового розслідування в судовому засіданні слідчим суддею, відповідно до ст. 108 КПК України, відбувається у журналі судового засідання. Журнал судового засідання ведеться та підписується секретарем судового засідання.

Під час проведення допиту під час досудового розслідування в судовому засіданні слідчим суддею забезпечується повне фіксування судового засідання з метою отримання показань особи за допомогою звуко- та відеозаписувальних технічних засобів. Детально його порядок регламентований за змістом Інструкції щодо роботи з технічними засобами фіксування судового засідання, затвердженої наказом Державної судової адміністрації України від 6 червня 2022 року №156. Слід враховувати, що фіксування судового засідання здійснюється за допомогою наявних в судах технічних засобів відео- та (або) звукозапису з використанням підсистеми відеоконференцзв'язку Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи.

Оцінка отриманих результатів за результатами допиту особи під час досудового розслідування в судовому засіданні слідчим суддею – по суті, джерел доказів у кримінальному провадженні – є складовою процесу доказування. Ось чому стадія оцінки є принципово важлива при формуванні тактики слідчої (розшукової) дії, адже вона напряму пов'язана із реалізацією доказування у кримінальному провадженні, що виражається як у кримінальному процесуальному, так і криміналістичному аспектах.

Список використаних джерел:

1. Інструкція щодо роботи з технічними засобами фіксування судового засідання, затвердженої наказом Державної судової адміністрації України: від 6 червня 2022 року № 156. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0156750-22#Text>
2. Кримінальний процесуальний кодекс України: від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
3. Пясковський В.В., Черноус Ю.М., Самодін А.В. та ін. Криміналістика. Київ : Право, 2020. 752 с.
4. Ухвала слідчого судді Шевченківського районного суду м. Запоріжжя від 31 жовтня 2019 року. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/85306981>
5. Черноус Ю.М. Психологічні основи реалізації тактичних прийомів. *Юридична психологія*. 2020. № 1 (26). С. 13-22.
6. Шепітько В.Ю. Цільове призначення криміналістичних знань і прагнення до європейських стандартів у протидії злочинності. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. 2017. Вип. 17. С. 4-11.
7. Юхно О.О., Аюпова Р.М., Балац Р.М., Бондаренко О.О., Глобенко Г.І., та ін. Методичні рекомендації щодо особливостей проведення допиту свідка, потерпілого під час досудового розслідування в судовому засіданні. 2020. URL: <https://univd.edu.ua/science-issue/issue/2375>

References:

1. Instruktziia shchodo roboty z tekhnichnymy zasobamy fiksuvannya sudovoho zasidannya, zatverdzhenoї nakazom Derzhavnoi sudovoi administratsii Ukrainy: vid 6 chervnia 2022 roku № 156. [Instructions for working with technical means of recording the court session, approved by order of the State Judicial Administration of Ukraine: dated June 6, 2022 No. 156]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0156750-22#Text>
2. Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy: vid 13 kvit. 2012 r. № 4651-VI. [Criminal Procedure Code of Ukraine: from April 13, 2012 No. 4651-VI]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
3. Piaskovskiy, V.V., Chornous, Yu.M., Samodin, A.V. et al. (2020). Kryminalistyka: [Forensics]. Kyiv: Pravo. 752 p.
4. Ukhvala slidchoho suddi Shevchenkivskoho raionnoho sudu m. Zaporizhzhia vid 31 zhovtnia 2019 roku. [Decision of the investigating judge of the Shevchenkiv District Court of Zaporizhzhia dated October 31, 2019]. Yedyniy derzhavnyi reiestr sudovykh rishen. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/85306981>
5. Chornous, Yu.M. (2020). Psykholohichni osnovy realizatsii taktychnykh pryiomiv [Psychological foundations of the implementation of tactical techniques]. *Yurydychna psykholohiia*. № 1 (26). pp. 13-22.
6. Shepityko, V.Iu. (2017). Tsilove pryznachennia kryminalistychnykh znan i prahnennia do yevropeiskykh standartiv u protyidii zlochynnosti [Targeting forensic knowledge and striving for European standards in combating crime]. *Teoriia ta praktyka sudovoi ekspertyzy i kryminalistyky*. Vyp. 17. pp. 4-11.
7. Yukhno, O.O., Aiupova, R.M., Balats, R.M., Bondarenko, O.O., Hlobenko, H.I., et al. (2020). Metodychni rekomendatsii shchodo osoblyvostey provedennia dopytu svidka, poterpiloho pid chas dosudovoho rozsliduvannya v sudovomu zasidanni. URL: <https://univd.edu.ua/science-issue/issue/2375>